

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 42.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fast avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 16. októbir 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuini. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

FØROYATÍÐINDI hevur, alt síðani javnaðarmenn byrjaðu at starvast í Føroyum, roynt tað lítil tað orkar fyri at forða hesari nýggju frælsisrørslu til at festa røtur her á landi. Hesi biktíðindir, ið nevast »Føroyatíðindi«, meldaðu seg sum nr. 1 í stríðnum móti tí frælsintu arbeiðararørslu, og úrslit blaðsins var knappliga í eygsjón: Í Froðbiarsókn var stovnað javnaðarfelag, ið við sínum monnum brutu seg inn í sóknarstýrið, og síðani kom eisini maður inn á lögting.

Heilt til ónytti fyri javnaðararørsluna var tað ikki, at keypmáðurin í »Føroyatíðindi« reiggjaði keppin móti javnaðarmonnum, bæði úti og heima.

Men tá ið lögtingsvalið seinasta gav javnaðarmonnum sess á Føroya Løgtingi, tá stóð froðan um varrnarnar á hesum sama keypmanni, og hann beit á kamp. Hann hevði jú verið við til at slóða fyri javnaðarmonnum og reitt upp fyri teimum, so ikki var so logið, at honum var dátt við dagin. Og nú reksar hann upp í fleiri »Føroyatíðindi« heilar blaðsúr og meir, at javnaðarmenn gjørdur ikki hetta og ikki hatta, men so og so. Og so óvutur og rangvøgur hesin maður er í øllum sum viðvíkur frælslyndi og javnaðartrugg, so er hann her sum eitt troll, ið er búkur í erva og í neðra, búkur aftan og framman.

Soleiðis verður hann at lamentera, til hann hevur jagla hala upp í dntil og má gevast, tí einki er eftir.

Hitt seinasta, ið er komið keypmanninum tvørt fyri, var uppskot okkara í tvelgingini Danmark—Føroyar, sum er tann »kepphestur«, ið sambandið hevur mótt seg og Føroya veljarar uppá. Hesin »kepphestur« er ikki nýtandi longur, og er nú bert eftir sjálvt stríðið at stríðast fyri. Í tí nr. av »Føroyatíðindi«, har hann tumlar sær við okkara stóðu, er hann vorðin heilt ólátadur. Hann hevur býnt eyguni út á tamp og stært seg sansaleysan at hesum uppskoti og rópá: hetta ætla javnaðarmenn, ella hvat ætla teir, jú hetta er ætlanin, teir ætla at skræða Føroyar frá Danmark!!! Og hann snurrar runt og runt, og so njellur hann eftir svári í stundini.

Vit skilja fullvæl henda blaðstjóra, ið leikar so í. Hann er farin so ofta runt í ring, at hann er vorðin í ørviti. Tá ið ov

nógur snúður er íkomin, so kurlar altíð, og er tá altíð roynt at vinda úr aftur, til komið er í rættlag. Hvønn veg harra Herluf Thomsen er farin runt, er óvist, og kundi tað tí verið beint at biðið hann farið runt til mótsættu lið, til ørlisi gongur úr honum. Men eini góð ráð skulu vit geva honum: halt so uppá! Tí øll hansara álup á javnaðarmenn, allar hansara greinir ímóti javnaðararørsluni bera prógv fyri, at innihalda tað sama sum stendur í yrkingini eftir íslenska skaldinum *Kristján Jónsson: Delerium tremens.*

Lønrindan til arbeiðarar

Tessvegna, at javnaðarmenn bóru fram á ting málið um, at løn arbeiðsmanna skal rindast einaferð um vikuna, hevði »Føroyatíðindi« á máli, at hin gamla skuldin mátti fyrst ruddast av veggnum. Heltar helt eg vera beint; men nær tyktist greinina at vera negativa á tann hátt, at harí var einkið uppskot framsett um, hvussu hetta mál skuldi greiðast. Tað kundi tí ligið ógvuliga nær at spurt »Føroyatíðindi«, hvussuleiðis komast skuldi úr tí ófori, sum skuldin og kreditturin fara við sær.

Eg spurdi ikki, men skeyt uppá, at eitt lán mátti fáast til vegar. Hartil svarar »Føroyatíðindi«, at hugsanin er góð; men tað er ógjørligt at fáa lán. Sjálvandi kann eg ikki siga nakað víst í so máta, men eg haldi, at málið er so týðningarmikið, at tað er vert eina roynd. Ella hugsar blaðstjóri »Føroyatíðindi«, at nakar annar betri vegur er at ganga?

Tað eru tianverri menn, ið hava tann síð, at rista við hövðinum, hvørja ferð eitt ódnartak skal takast og bert siga, at hettar er ógjørligt; men eg fái meg ikki at trúgva, at blaðstjóri »Føroyatíðindi« er ein av teim. Eg vóni tessvegna, at hann hevur eitt gott uppskot at seta fram.

At fáa lán at rinda tær skuldir við, sum »de oprindelige Førdingshavere« hidtil ikki har kunnet fáa indrevet, verður kanska ikki so lætt; men á ein ella annan hátt greiðist hettar, um øll draga eina línu. Eg kundi t. d. hugsað mær, at kannað verður eftir, hvussu stór tann skuldin er, sum ómøgulig er at fáa inn. Hon kundi so fingist av veggnum á tann hátt, at landið tekur helvtina av tapinum, og keypmenninir helvtina. Tá munnu keypmenninir vera væl farnir, tí sum nú er, fáa teir ongar av slíkum skuldum rindaðar.

»Føroyatíðindi« skrivur:

»Det bliver dem, der hidtil ikke har kunnet klare sig uden til Tider at købe paa Kredit, der maa »tage Stodet«, hvis Resterne af Sygdommen definitivt skal bortamputeres ved Hjælp af en rask Operation«.

Tað kann væl vera at so verður; men tað ræður um, á hvønn hátt hettar verður gjørt. Meinar »Føroyatíðindi«, at keypmenn skulu fara við sakforara og taka seg til rættis? Ja, so hevur »Føroyatíðindi« rætt í, at ringt verður fyri hann, ið skyldar; men slíkt má sjálvandi fyrirbyrgjast, og átti fyr langari tíð síðan at verið bannað við lóg.

»Føroyatíðindi« skrivur, hvussu væl keypmenn gera, tá teir lata fólk fáa vøru uppá kredit í ringum tíðum. Eg meini eisini at tað er væl gjørt; men er tað við tí ætlan, at sakforarin skal koma aftur umaftur, so veit eg ikki, hvussu slík vælgerð skal metast. Lat okkum hugsa okkum ein annan útveg, nevnlígani tann at keypmenn koma á samt við teir, sum skylda, um tað, at hesir skulu fáa arbeið hjá keypmanninum, og so rinda eina ella tær krónur av hvørjari vikuløn. Hvor kemur so at verða við sviðið soð? Tað vera teir, sum roynt hava at halda seg skuldleysan. Teir verða arbeiðsleysir. Einastu ráð eru tí — eftir mínum tykki — at roynd at fáa eitt lán; men kanska »Føroyatíðindi« kemur fram við einum góðum uppskoti. Skal eg tessvegna ikki ikki roða meir um hettar, fyrr enn »Føroyatíðindi« hevur haft orðið einaferð enn. »Føroyatíðindi« biðist gera so væl at greiða mær frá hesum vísindararøðum, sum eg ikki fái: »Men vilde en paa dene Maade (vi) at optaake eitt lán) gennemfort Fritagelse for paadragne Forpligtelser være sundt?«, og eisini: »Ligefrem at forcere de arbejdsgivende Forretninger et Monopol paa al Vaeromsætning, vilde selvsagt være saare venligt, men i Længden vilde hverken disse Forretninger eller det købende Publikum staa sig herved«. Tygum, hr. blaðstjóri, meina væl ikki, at tað er sunt fyri ein mann at fola seg skuldbundnan? Tygum meina væl heldur ikki, at tær stóru, arbeiðsgevandir forrætningurnir hava vinning av, at peningarnir fara til luxushandlarar her á landi og í útlandum t. d. í París og aðrastaðni.

»Føroyatíðindi« tekur feil, tá blaðið skrivur, at eg vil beina fyrri smáhandlunum. Eg nevndi ikki smáhandlar, men bert luxushandlar. Um monopol havi eg einkið skrivað, og heldur ikki,

at fólk skulu gerast ómyndug. Hettar hevur blaðstjóri tikið úr sínum eigna brósti.

J. H. Danbjørg.

Ambulancen ved Dr. Alexandr. Hospital.

Hr. Redaktør! Tillad mig gennem Deres ærede Blad at fremkomme med nogle kritiske Betragtninger over det Uvæsen, man nu er inde i her i Færøernes Hovedstad med Hensyn til Transport af Patienter til Dr. Alexandrines Hospital.

Vi, der lever saa langt imod Nord og derfor heller ikke er saa varmblodige som Sydens Beboere, maa alligevel stemples som altfor »rolige Gemytter«, naar vi Dag ud og Dag ind kan være Vidner til den jojnfealdende, mildest talt hensynsløse Behandling, de ulykkelige Patienter faar paa Strækningen fra Hjemmet til det henværende Hospital med den danske Dronnings Navn.

I Middelalderen var Torturredskaber almindeligvis benyttede til Behandling af de Menesker, som man den Gang ansaa for Misdædere, men som Oplysningen og Humaniteten marcherer frem paa vor Klode, er man naaet saa vidt, at endogsaa saadanne maa behandles som Menesker, i alle Tilfælde til der foreligger Beviser for disses Skyldighed, hvorefter de faar deres Dom og Straffen er over dem. Saa langt er man nu naaet næsten alle Steder i de civiliserede Lande. Og naturligvis er den humane Behandling af Syge ogsaa naaet sin naturlige Højde, selv i de uciviliserede Lande.

Men hvorledes er det alligevel hos os, der ogsaa gør Krav paa at behinde os indenfor Civilisationens Rammer?

Jo, naar Talen er om Læger, Hospital, Sygepleje, Hospitalspersonale og forhaabentlig ogsaa Apothek, skal der ikke være ret meget at klage over. Naturligvis er der fremkommet Forommodninger om Mangler, der bør afhjælpes, hvad ogsaa vil ske om ikke ret længe. Men det, der ikke er i Orden, og som ikke paa nogen Maade klæder civiliserede Menesker, er de Transportmidler, hvormed Patienter transporteres til det, efter vore Begreber, hypermoderne Hospital med det danske Riges Dronnings Navn: *Dronning Alexandrines Hospital*, i Færøernes Hovedstad Thorshavn. Her benyttes en gammel udrangeret Sygevogn fra et af Københavns Hospitaler! Og da den jo ikke var tidssvarende da den førtes hertil, maa man gaa udfra, at den ikke er bleven bedre egnet til Transport af Syge, efter at den nu har været benyttet i flere Aar. Den Gang denne Vogn kom til Færøerne, var man indforstaaet med, at det var en Sygevogn, Røde Kors Automobil, og man gav den Navnet: »Sjukabilurin«.

Nu ved man imidlertid, at denne Sygevogn ikke er noget afholdt Transportmiddel, hvad man godt kan forstaa, naar man erfarer dens mangesidige Egenskaber, der ikke taler til dens Fordel, hvorved det umuliggøres at fortælle Folk, hvilket moderne Transportmiddel denne Sygevogn alligevel er. Det oplyses, at det tager lang Tid at faa Motoren til at »starte«, og naar man endelig er saa langt, at »Møllen gaar rundt«, maa man passe paa som en Smed og gøre de Ture i Byen, som der vides Besked om, og lade Motoren Arbejde, ikke alene naar Vognen kører, men ogsaa naar den staar stille. Vedkommende Vognfører maa ikke under nogen Omstændigheder standse Motoren, da han ellers risikerer at overnatte paa Holdepladsen med Vognen. Vedrørende Vognens Egenskaber, naar den skal op ad en kort Bakke med ubetydelig Stigning, saa maa Vognføreren faa flere Mænds Assistance for at skubbe Vognen opad. Under tiden sker det ogsaa, at Vognen punkterer, mens Patienter, f. Eks. Barselspatienter, befinder sig i den, og alle kan forestille sig, hvorledes en saadan Situation maa være, saavel for Vognføreren som den stakkels Patient.

Det er ikke alene i Thorshavn, at man ryster paa Hovedet, naar Talen er om at benytte »Sjukabilurin« og i Stedet foretrækker at engagere en komfortabel Personbil, men dens daarlige Rygte er naaet ud paa Byderne rundt paa Færøerne, og Folk, der har Syge som skal paa Hospitalet i Thorshavn, gør derfor Henvendelse til Bekendte her i Byen om at leje en »ordentlig« Vogn, da man synes Transporten af Syge til Thorshavn er Tortur nok for Patienter, uden at disse ogsaa skal op i »Sjukabilurin« for yderligere at »ryste«; det har Patienter oftest faaet nok af ombord i den Baad eller det Skib, hvormed denne ankommer til Thorshavn.

Naar vi nu tænker lidt alvorligt over Forholdet med Transport af Syge i vore Dage, maa det indrømmes, at for Thorshavns vedkommende er Transportmidlerne ikke tidssvarende, langt fra, naar man samtidig tænker paa de Foranstaltninger, der er gjort for at mildne Sygdommen blandt Landets Beboere. Vi har, som foran nævnt, moderne Hospital, Læger, Sygeplejersker og Personale, der skal varetage de Syge, og vi har Apothek. Til Imødegaaelse af Udgifter for dem, der rammes af Sygdomme, har vi Sygekasser. Til Imødegaaelse af Udgifter ved Transport til Læge eller Hospital har vi Befordringskasser. Alle disse Foranstaltninger betales der for, men skulde der saa ikke være mere end Grund nok til, at der ogsaa blev anskaffet en ordentlig, tidssvarende Sygevogn til det henværende Hospital, saaledes at de stakkels Patienter, der kommer hertil, ikke yderligere udsættes for at faa deres allerede paavirkede Nervesystem fuldstændigt ødelagt.